IONAŞCU TITU

TEORIA GENERALĂ A DREPTULUI

-note de curs-

- pentru uzul studenţilor ID-

CURSUL 1

1. Teoria Generală a Dreptului - notiune ⟶ relativ recent
2. – înainte de al doilea război mondial = ENCICLOPEDIA Dr. – ENCICLOPEDIA JURIDICA – vechea greacă = învătământ în cerc .

Obiectul Teoriei Generale a Dreptului este unul formal nu material, studiază numai forma indiferent de conținutul relatiunii juridice .

* Arată cum merge si nu unde merge dreptul .

Teoria Generală a Dreptului întrunește ansamblul cunoștințelor care rezultă din abstractizarea întregului drept pozitiv; reprezintă ceea ce este comun tuturor celorlalte discipline științifice juridice .

Teoria Generală a Dreptului = știință

Trăsături

a. o știință relativă ;
b. o știință speculative – fără aplicații practice ;
c. creează o viziune globală asupra dreptului ;
d. abstractizează întregul drept pozitiv ;

Juristul → un cap bine făcut decât
Juristul → Un cap plin

Funcţiile Teoriei Generale a Dreptului

1. Teoretică – explică atât părțile constitutive ale dreptului cât și întrregul său.
2. Practică – ameliorează metodologia , tehnica și practica dreptului, tehnica legislativă .

Dreptul – ce este ?!

Membrii unei societăţi = o anumită conduită asupra căreia își exercită acțiunea diferite norme sociale;

- metoda ;
- norme de bună cuviință ;
- obiceiurile ;
- norme tehnice ;
- religia ;
- norme juridice

Asemănări , deosebiri și interacțiuni

⇨ Referat pentru seminar – S. Popescu – Teoria Generală a Dreptului.

Drept din latinescul directum – directus , adjective vine din verbul dirigere = a îndrepta , a conforma , conform cu regula .

Drept = ceea ce este conform cu regula

“Dirigere vitam a rationis normam” (A duce viața potrivit anumitor norme “

Drept – Justiție – Lege

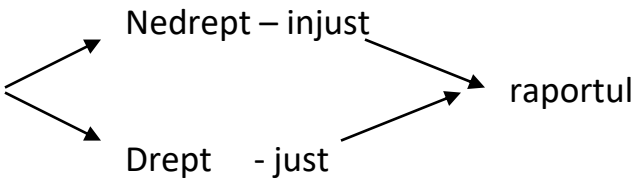

Ulpianus în “Digeste” –

“Honeste vivere, neminem laedere sum, quique tribuere” = A trăi în mod cinstit , a nu face rău nimănui și a atribui fiecăruia ceea ce este al său .

Celsus – Jus est ars boni et aequi (Dreptul este arta binelui și a echității)

Dreptul = ansamblul regulilor asigurate șI garantate de către stat, care au ca scop organizarea și disciplinarea comportamentului uman în principalele relații din societate, într-un climat specific manifestării coexistenței libertăților, apărării drepturilor esențiale ale omului și statornicirii spiritului de dreptate.

Scolile dreptului

1. Scoala dreptului natural – la bază două idei :

a) Ideea ordinii universale care guvernează pe toți oamenii ;

b) ideea drepturilor inalienabile ale individului

Prioritate are rațiunea .

Referat S. Popescu – pt. seminar.

a) Idei de drept natural în antichitate – gânditorii greci – Herodot – Aristotel – Sofocle
b) Concepții de drept natural în evul mediu – Thomas d'Aquino
c) Teoriile contractualiste

1. Hugo Grotius
2. Samuel Pufendorf
3. Thomasius
4. Thomas Hobbs

- homo homini lupus – fiecare are tendința naturală de a face rău celorlalțI ;
- bellum omnium contra omnes - atestă o stare de război permanent, al tuturor împotriva tuturor .

5. John Locke
6. Jean Jaques Rousseau → Evul
   Contractul social
7. Immanuel Kant
8. Alexandru Valimărescu

II. Scoala istorică a dreptului

Asociază dreptul și istoria.

- apare în prima jumătate a secolului XIX lea în Germania

1. Savigny – fondatorul

- opune legii cutuma și tradiția

2. Hugo

Referat
S. Popescu

3. Puchta
4. Mircea Djuvara

III. <u>Teoria organică a dreptului</u>

1. Herbert Spencer – fondatorul
2. Mircea Djuvara
3. Eugeniu Speranția

- Referat

In special pe teoria evoluționistă a lui Darwin

<u>IV . Filosofia idealistă germană a dreptului</u>

Filosofia dreptului își are originea în studiul spiritului uman

1. Kant
2. Fichte
3. Hegel
4. Schelling
5. Herman Cohen
6. Rudolf Stamler
7. M. Djuvara
8. Eugeniu Speranția

V. Pozitivismul în drept

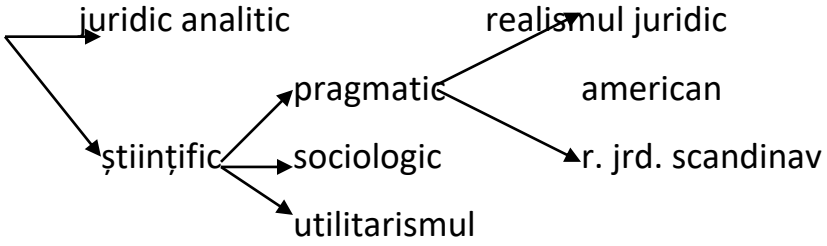

Respinge orice idee de drept natural, orice justiție transcedentală și admite exclusive numai cunoașterea realității positive, juridice sau științifice

Reprezentanți : 1.John Austin
2. Rudolf von Ihering
3. Georg Jellinek
4. Hans Kelsen

5. Hart
6. Mircea Djuvara
7. Dimitrie Gusti
8. Mircea Manolescu

CURS 2 S. Popescu

Adam Popescu

Izvoarele formale ale dreptului

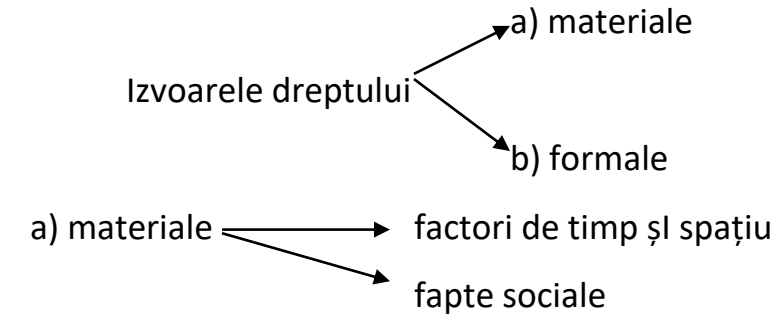

b) formele – modurile de formare a normei juridice, formele , procedeele șI actele solemne prin care aceste norme își dobândesc validitatea, formând dr4eptul pozitiv al unei țări.

Pierri Pescatore – izvoarele dreptului = originnea lui, în ce mod , în ce forme sunt făcute normele juridice , cum se manifestă și unde trebuie să le căutăm .

Sunt recunoscute ca izvoare formale ale dreptului, numai <u>modurile de formare a normelor generale</u>, incluzându-se normele individuale .

Clasificare

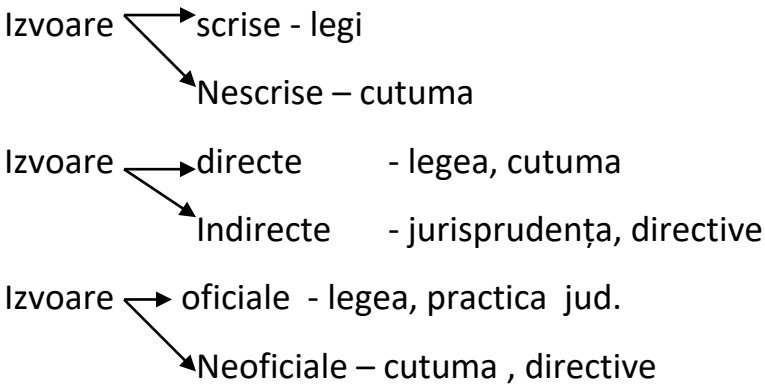

Categorii de izvoare formale de drept intern

1. Legea
2. Cutuma
3. Jurisprudența
4. Doctrina
5. Dreptul autonom
6. Principiile generale ale dreptului

1. Legea – de fapt dreptul scris
2. Al. Vălimăreanu – legea este regina tuturor lucrărilor divine șI umane , criteriul justului șI al injustului, iar pe cei chemațI de natură la viața civilă îi învață ceea ce trebuie să facă șI le interzice ceea ce nu trebuie să facă

Sensuri ale definiției legii

1. lato sensu = legea = regula socială obligatory, stabilită în permanență de autoritatea publică și sancționată de forța materială , actul

normative emis de o autoritate publică care are împuternicirea să-l emită potrivit unor anumite proceduri.

2. stricto sensu – legea = o dispoziție care emană de la puterile legiuitoare

- un sens formal – actele normelor elaborate și adoptate de autoritățile competente după anumite prevederi
- un sens material – legea = toate actele normative cu caracter general ce reglementează relațiile sociale indifferent de autoritatea care le emite .

<u>Clasificarea legilor</u>

a) după criteriul constituțional ;

1. legea constituțională = legea de revizuire a Constituției ;
2. legea organică = legea ce reglementează :

- sistemul electoral
- organizarea și tct. Partidelor
- organizarea și desfășurarea referendumurilor
- organizarea și tct → Guvern
  - CS H
  - CS Magistr.
  - Inst. Jud.
  - Invațământul
  - Administratia
  - Statutul funcționarului public

Regimul juridic general
al proprietății și moștenirii

= CT-le edifice

3. Legi ordinare = tot ceea ce nu este obiect de reglementare pt. legi organice

b) după obiectul de reglementare

Legi materiale = se referă la drepturile și obligețiile patrimoniale ale subiecților de drept

Legi procedurale = se referă la căile șI mijloacele de valorificare și apărare a drepturilor patrimoniale

c) după durata lor

legi permanente → nu se cunoaște data șI împrejurările încetării aplicării lor

temporare ⟶ se cunoaște atât data intrării în vigoare cât și data ieșirii din vigoare

2. Cutuma (obiceiul juridic)

O uzanță generală șI prelungită, o practică constantă ce are la bază consimțământul întregului grup social și care o consideră conformă dreptului.

- Elemente :

a) un element material = reprezintă o uzanță socială constantă, uniform aplicată "longa et invederata consultudine"

b) un element psihologic " opinio necessitatis" , ce reprezintă convingerea că această uzanță este necesară și constituie justul, dreptul.

Simplelor uzanțe (ex. Bacșișul sau rabatul făcut de anumițI comercianțI nu sunt cutumă pentru lipsește elemental psihologic (opinion iuris sau opinion necessitatis).

Cutuma se sprijină pe **tradiția** conștientă sau inconștientă a grupului social și **nu pe actul de voință** al unei autorități.

Cutuma nu are autoritate publică dacă este contrară legii și bunelor moravuri. Ea poate fi abolită prin lege.

Deosebiri între

1. **Cutuma secundum legem** – regulile de natură cutumiară se aplică în temeiul unor dispoziții explicite ale legii.

Ex.: art.970,al.2, c.civ,
1450 c.civ,
600, 607, 610 c.civ | se citesc

2. Cutuma praeter legem , când cutuma intervine , fără trimiterea făcută le legiuitor, atunci când există o lacuna a legii– cazuri foarte rare.

3. Cutuma contra legem – poate fi valabilă o asemenea cutumă ?

Răspuns →

a) pozitiv - atunci când cutuma este contrară unei norme juridice interpretative sau supletive

b) negative – când este contrară unei norme juridice imperative

Comparație între cutumă și dreptul scris

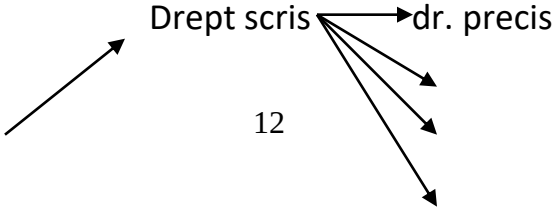

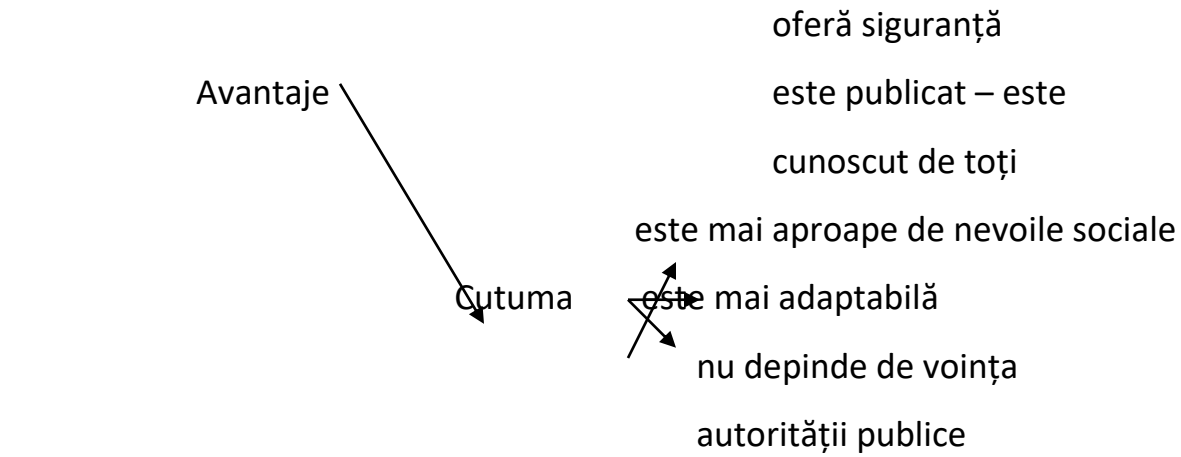
Avantaje
oferă siguranță
este publicat – este cunoscut de toți
Cutuma
este mai aproape de nevoile sociale
este mai adaptabilă
nu depinde de voința autorității publice

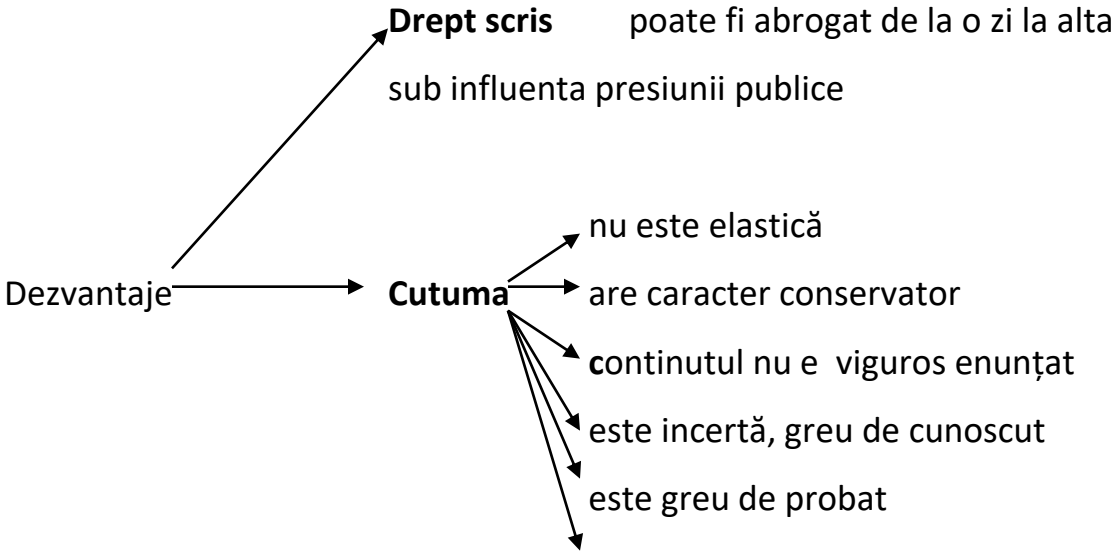
Drept scris
poate fi abrogat de la o zi la alta
sub influenta presiunii publice
Dezvantaje
Cutuma
nu este elastică
are caracter conservator
continutul nu e viguros enunțat
este incertă, greu de cunoscut
este greu de probat

nu se cunoaște momentul intrării și al ieșirii din vigoare

3. **Practica judecătorească** – drept praetorian (Jurisprudența) = autoritatea ce provine din precedentele judecătorești = sunt deosebite de hotărârile de speță, deșI soluționează cazuri concrete , prezintă un interes mai larg având valoare șI pentru viitor – seminare

Decizii de principiu

- cele ale inst. superioare sunt obligatorii
    a) Anglia – drept anglo-saxon – Common Lex
- nu au Constituție
- Puterea judecătorească este cea care controlează aplicarea legilor votate de parlament , judecătorul se pronunță pe cale de dispoziții generale în cauzele supuse soluționării.
    b) S.U.A – au Constituție
    c) Sistemele romano-germanice
- Judecătorul nu se poate pronunța pe cale de dispoziții generale în cauzele ce le soluționează
    d) In România – jurisprudența nu e recunoscută ca izvor de drept

4. Doctrina = dreptul astfel cum e conceput de teorie

Forme de manifestare

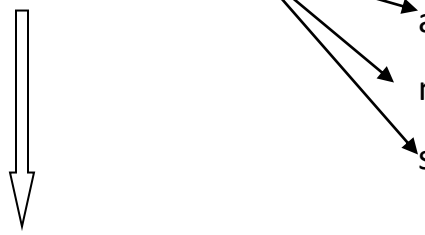

- tratate și cursuri
- comentarii
- repertorii sistemice sau alfabetice
- ale h.judecătorești
- monografiile
- studiile, articolele

Propuneri de lege ferenda

5. Dreptul autonom – actele – norme – provine de la formațiuni sociale cu caracter → economic – corporații
→ social – sindicatele
→ științific , cultural – sportive

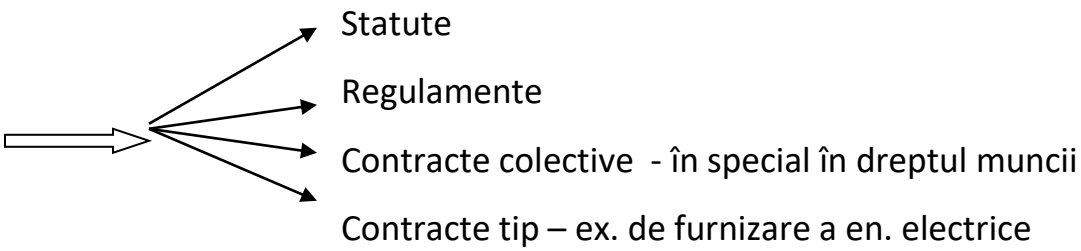

7. Principiile generale

- un ansamblu de idei directoare care , fără a avea caracterul precis și concret , are norme de drept pozitiv, orientează aplicarea dreptului și evoluția lui

a) principiul egalității tuturor în fața legii;
b) principiul contradictorialității
c) principiul neretroactivității legii ;
d) principiul separației puterilor în stat ;
e) principiul egalității incriminării și pedepsei ;

f) principiul că sarcina probei revine celui care face o afirmație în instanță (actori incumbit probatio) ;
g) principiul egalității în drepturi și nediscriminării ;
h) principiul prezumției de nevinovăție ;
i) principiul dreptului la un proces echitabil ;
j) principiul autonomiei de voință ;
k) principiul – posesia valorează titlul
l) nemo censetur ignorare legem (Prezumția cunoașterii legii)
m) principiul autorității lucrului judecat (Res judicata pro veritate habetur)
n) nimeni nu poate invoca în favoarea-i propria-i culpa
o) buna credință-i prezumție (Bones fides presumitur)
p) nu se poate deroga , prin convenții particulare, de la legile de ordine publică șI de la bunele moravuri .

Izvoarele dreptului internațional

Potrivit art. 38 Statutul Curții Internaționale de Justiție

1. Tratatul
2. Cutuma internațională ;
3. Principiile generale de drept ;
4. Jurisprudența internațională ;
5. Doctrina

Ierarhizarea izvoarelor dreptului

1. In dreptul intern

- Normele constituționale au prioritate față de orice normă juridical națională

2. In rap. dr. internațional – drept intern

a) poziția dualistă – fiecare stat este suveran în ordinea sa juridical internă ;

b) poziția monistă

3. Modalități

- primatul dreptului intern față de dreptul internațional
- subordonarea dreptului intern față de dreptul internațional

Doctrina occidentală contemporană

- teza primatului dreptului internațional față de dreptul intern. Dreptul comunitar are prioritate asupra legislației interne naționale Se manifestă.

1. Procesul de unificare șI restructurare ex. autoritate - specific CE ca entitate supranațională .
2. procesul de unificare și restructurare spontană a dreptului .

CURS 3

S. Popescu

Popa

Simona Cristea

NORMA JURIDICĂ

1. Definiție

Este o regulă de conduită generală și obligatory , al cărei scop este acela de a asigura ordinea socială , regulă ce poate fi adusă la îndeplinire pe cale statală , în caz de nevoie prin constrângere

= celula de bază a dreptului, sist. juridic elementar.

2. Trăsăturile normei juridice – caracterele

a) Caracterul general

- se adresează tuturor membrilor grupului social fără nici o deosebire ;
- sau grup social

Papinian – Lex est comunae praeceptum (Legea este o dispoziție generală)

- caracterul general nu poate fi înfrînt nici de autonomia locală ;

b) caracterul tipic

Norma juridică creează identical, repetabilul , continuitatea , ceea ce este universal întrun mănunchi de relații sociale;

c) caracterul impersonal

d) caracterul prescriptiv și nu descriptiv ;

e) caracterul abstract ;

f) caracterul obligatoriu ;
g) este un comandament al puterii publice a cărui respectare este obligatorie ;

Condiții pentru a fi obligatorie :

1. să corespundă structurii și necesităților superioare ale societății
2. să fie recunoscută la efectiv obligatorie de către majoritatea destinatarilor săi ;
3. să-i fie recunoscut caracterul său necesar .

Caracterul obligatoriu al normei juridice

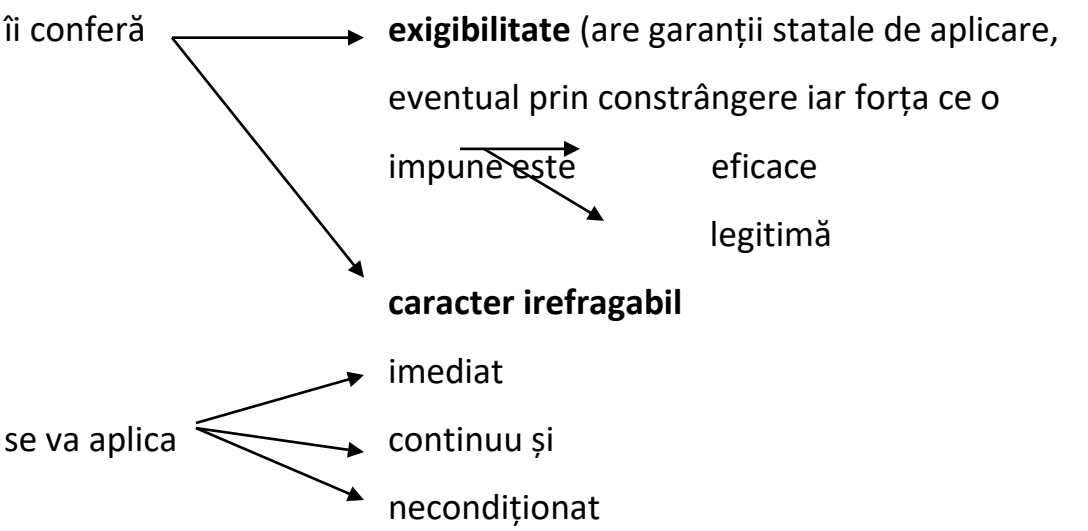

Obligativitatea este o trăsătură intrinsecă a normei juridice și nu este condiționată de frecvența aplicării ei .

Caracterul intersubiectiv – reglementează raporturile din tre indivizi, dintre subiectele de drept .

4. Structura normei juridice

a) structura logico – juridical ;

b) structura tehnică – legislative a normei

c) structura normei juridice :

- ipoteza
- dispoziția
- sancțiunea

Ipoteza – indică împrejurările în care intervine acțiunea normei juridice .

Dispoziția – conține modelul de conduită stabilit de norma juridică și care trebuie urmat în condițiile arătate în ipoteză

Dispoziția = element esențial

Sancțiunea = modalitățile prin care este asigurată respectarea normei juridice .

Nu se confundă norma juridică cu articolul de lege, elementele normei juridice se pot găsi în același articol de lege sau în mai multe sau chiar în două ramuri diferite .

Ipoteza poate fi :

a) → simplă – prevede o simplă împrejurare

a) → completă (două sau mai multe împrejurări)

completă → cumulative – art. 1311 c.civ ; 675

completă → alternative – art. 655 c.civ

b) → Determinate – se indică precis împrejurările în care se aplică norma juridică
Art. 998 C.civ

→ relativ determinat – 949, 950 C.civ

→ nedeterminat – împrejurările nu sunt nici măcar circumstanțiale – norme în alb , au character excepțional și nu trebuiesc acceptate într-un stat de drept

Dispoziția – miezul normei juridice , prevede drepturile șI obligețiile subiectelor participante la raportul juridic .

Dispoziția normei juridice poate să :

→ ordone (impună) o anumită conduită ;

→ prevadă obligeția de abținere de la săvârșirea unei fapte (a nu conduce fără permis) ;

→ permită oa anumită conduită

Vocabularul juridic folosit de regulă este :

- trebuie
- are dreptul

- este obligat
- poate
- este îndreptățit
- este autorizat
- este oprit , etc.

Sancțiunea

Este element accesoriu al normei juridice

Scopul sancțiunii este asigurarea respectării dreptului

Sancțiunea jud. Este atributul statului – **nimeni nu-și poate face dreptate singur .**

Constrângerea jrd. Se deosebește de alte forme de constrângere prin :

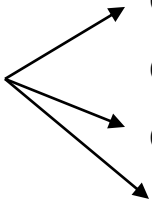

Caracterul material "manus militaris" (asupra persoanei,bunurilor)

Caracterul organizat

Caracterul ethnic

Criterii de clasificare a sancțiunilor

1. **gradul de determinare**

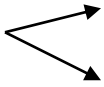

determinate – în dreptul muncii

relative determinate – în dreptul penal

2. **după modul de aplicare**

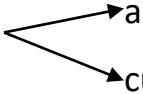

alternative

cumulative | art. 1076 C.civ

3. **după ramura de drept**

- civile
- disciplinare
- administrative
- financiare
- penale

4. După natura lor :

- patrimoniale
- personale.

5. Clasificarea normei juridice

Criterii

a) după ramura de drept

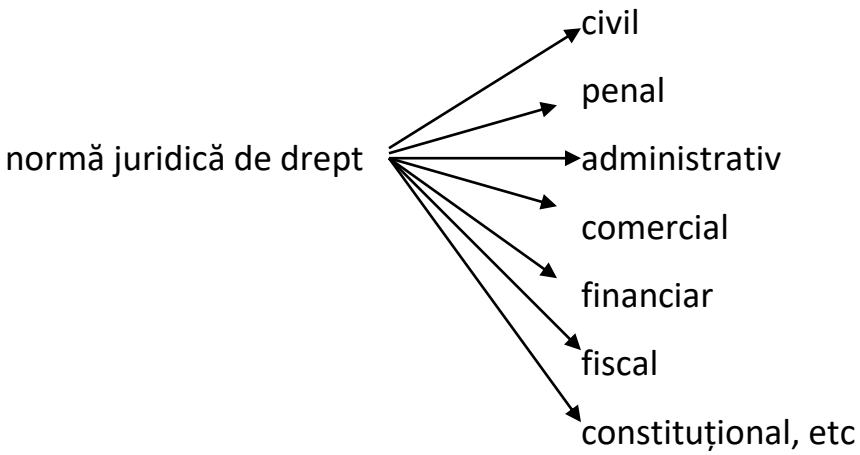

b) după forța juridică a actului normative în care e cuprinsă norma

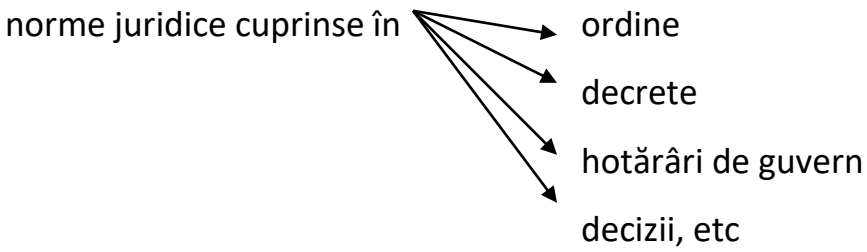

c) după **structura logică a normei juridice**

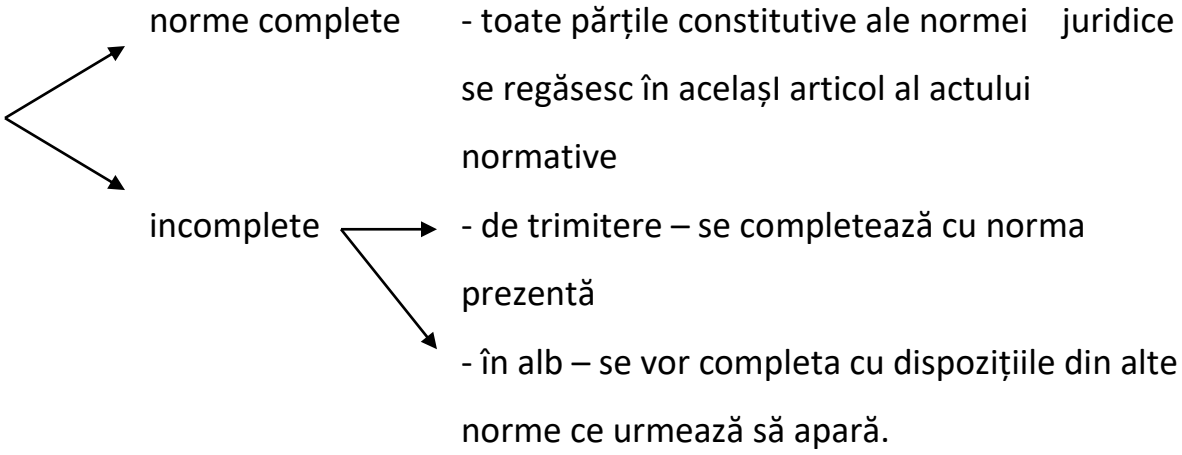

d) după **criteriul sferei de aplicare**

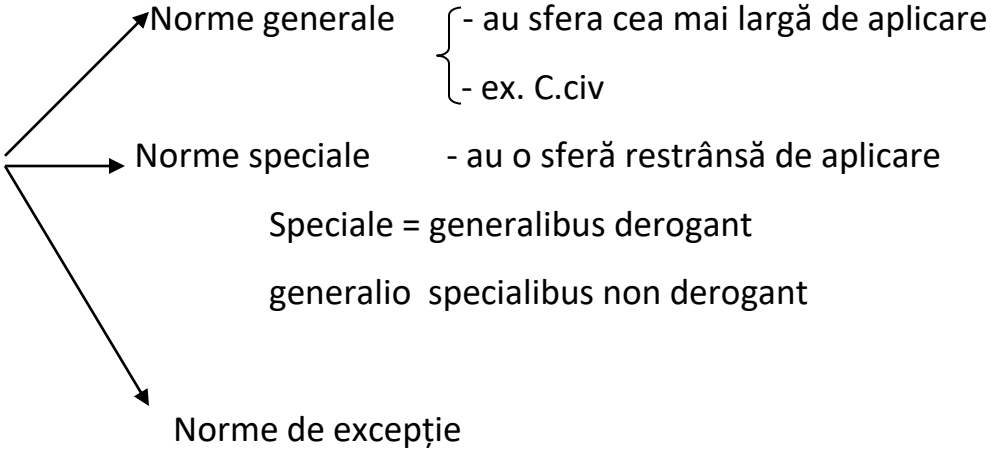

Exceptio est strictisimae interpretationis

e) Criteriul **gradului și intensității incidenței**

Nr. – principii, cardinale , ex. Constituțiile

Nr. – mijloace

f) Criteriul modului de reglementare a conduitei

1. **Norme imperative** – impun un respect absolut și de la care nu se poate deroga

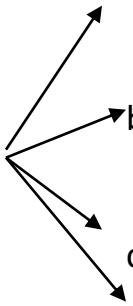

a) norme juridice **onerative** – obligă la săvârșirea unei acțiuni – art. 1313 C. civ
b) norme juridice **prohibitive** – interzic direct sau indirect o anumită acțiune – specifice , în general, dreptului penal
c) norme cuprinse în legile interpretative ale altor legi
d) norme directive , standard

2. Norme permisive

Nici nu ordonă , nici nu interzic o anumită conduită , însă nu se poate adopta o conduită care încalcă ordinea de drept [“este permis tot ceea ce legea nu interzice”]

Norme permisive

a) De împuternicire – acestea îndrituiesc subiectul, stabilesc dreptul,reglementează capacitatea

Ex. art.8 D.31/1954 – capacit.de exercitiu La 18 ani

art. 1422 C. civ

b) **de recomandare** – norme juridice conține un sfat , un avertisment

c) **supletive** – subiectele de drept au latitudinea de a allege una dintre variantele de conduită , iar dacă nu își aleg conduita atunci se aplică dispozițiile tip ale legii

ex. C. familiei cu privire la numele din căsătorie, la numele după căsătorie, la împărțirea bunurilor commune

art. 650 C. civ

9. Norme organizatorice

Cele care privesc organizarea instituțiilor și organismelor sale

h) Norme punitive șI stimulative

Punitive – sanțiune negative

Stimulative – sancțiune pozitivă – decorații, distincțiim, recompense

Structura tehnico – legislativă = structura externă

Legea 24/2000, republicată în M. Of. 777/25.08.2004

Art.7,10,11,18,19-24,34,36,37,38-50

Decret nr. 31/30.01.1954 privitor la persoanele fizice și juridice , publicată în M. Of. Nr. 8/1954 , art. 8

CURS 4

N-Popa Eremia

S. Popescu

Acțiunea normelor juridice

1. Acțiunea în timp a normei juridice = 3 momente

a) intrare în vigoare

b) acțiunea normei

c) ieșirea din vigoare

a) art. 78 din Constituție – pt. lege → Adoptată de Parlament

→ Promulgată de Președinte

Promulg = Comandament al autorității publice – atestă existența și valabilitatea normei juridice

Discuții → Zile libere sau

→ Zile calendaristice

OUG – de la data publicării în Monitorul Oficial sau alte acte cu caracter normativ - la altă data , ultima prevăzută în conținutul lor.

- prezumția absolutăa cunoașterii legii – nemo censetur ignorare legem

In drept comunitar – actele intră în vigoare la data stipulată sau în a 20-a zi după publicare .

Acțiunea în timp

spațiu

asupra persoanei

Probleme ridicate de aplicarea normei juridice

- stabilirea faptelor
- prel.probelor

c) **Actiunea normei juridice** – principii

1. Principiul efectului imediat al legii noi
2. Principiul neretroactivitătii legii – când trecutul aparține legii vechi

- art 1. C.civ
- art. 15, al . 2, Constituție
- art.11 Cod penal

Excepții de la principiul neretroactivității :

a) când legea nouă prevede expres – Retroactivitate expresă – nu poate fi tacită ;
b) legea penală sat contrav. Mai favorabilă – art. 12, art. 13 C penal
c) legi interpretative ale altor legi

- produc efecte de la data intrării în vigoare a legii interpretative deșI sunt adoptate ulterior.

Discuții = legea civilă

d) ultraactivitatea – art. 16 C.pena.

- legi excepționale, de regulă temporare
- Legea 7/1996 – legea cadastrului

Conflictul normei juridice în timp

Lex posterior derogate priori

Distingem între :

a) **Facta praeterita** = acte, fapte și situații juridice născute sub legea veche și îndeplinite sub aceste legi = se aplică legea veche;

b) **Facta future** – ce se vor naște în viitor = legea nouă

c) **Facta pendentia** = de graniță,

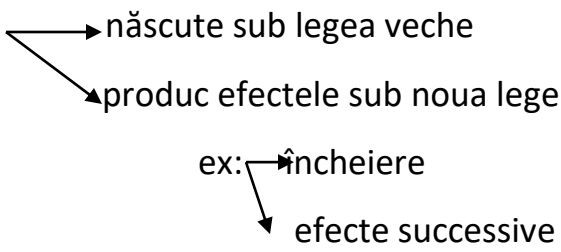

Soluții:

a) rezolvate prin dispoziții tranzitorii

b) se aplică cele două principii :

- aplicare imediată
- neretroactivitate

Tempus regit actum.

c) **Ieșire din vigoare** – încetarea normei juridice

1. Ajungerea la termen

D.lege 60/90,art.8 – prezentul

Decretul lege intră în vigoare la data de 1 martie 1990 și se aplică pe o durată de 6 luni.

2. Desuetudinea implică :

a) neaplicarea în timp a normei juridice;

b) neaplicarea rezultă din convingerea că norma juridical este inutilă – deci nu este vorba de sustragerea de la aplicarea legii sau de simpla indiferență .

Ex. : legi anterioare anului 1989 .

3. Abrogarea

Incetarea normei juridice vechi prin intrarea în vigoare a normei juridice noi .

Nu se confundă cu :

- suspendarea acțiunii în timp a unei norme juridice
- republicarea unei legi

Abrogarea

1. **Expresă** → directă – Se abrogă art….
   → indirectă – pe data intrării în vigoare se abrogă orice dispoziție legală contrară

2.**Tacită , implicită** – nouă normă juridical nu zice nimic de norma veche însă legiuitorul dă o reglementare diferită în comparație cu vechea reglementare.

II. Acțiunea normei juridice în spațiu

1. **Principiul teritorialității** – art. 3 C.pen.

- prioritatea dreptului comunitar .

Soluții de rezolvare a conflictelor

a) prin intermediul dreptului internațional

b) prin unificarea legislației ;

c) prin reglementarea conflictelor de legi

prin → convenții internaționale

prin → acordul părților se poate determina legea și jurisdicția aplicabilă

III. Acțiunea normei juridice asupra persoanei

Distingem între :

Statutul → Real – cârmuiește regimul juridic al bunurilor

Statutul → Personal – cârmuiește regimul juridic al persoanelor

Art.1. C.civ, art.11 Lg. 105/92

Excepții de la aplicarea normei juridice asupra persoanei

1. Imunitatea diplomatică care poate

privi: → Legea – nu se aplică asupra persoanei

privi: → Jurisdicția – legea se aplică dar este lipsită de sancțiune în cazul încălcării

privi: → Executarea silită

Statul acreditar poate → cere retragerea

→ Declara persona non grata – expulza

2. Statutul juridic al consulilor
3. Regimul juridic al unor categorii de străini (apatrizi)

= 3 forme

a) regimul național – aproape aceleași drepturi ca ale cetățenilor

Excepții : drepturi politice, funcții publice

b) regimul special – acordă străinilor drepturi nominalizate în acorduri internaționale
c) clauza națiunii celei mai favorizate= regim consacrat în acorduri bilaterale – se acordă străinilor aceleașI drepturi pe care le acordă cetățenilor unui stat terț considerat ca favorizat.

Probleme ridicate de aplicarea normei juridice

1. Stabilirea faptelor

Destinatari principali - cei care trebuie să-și conformeze conduita cu prevederile normelor

Destinatari din a doua categorie – cei care sunt chemați să controleze modul cum destinatarii principali s-au comportat

⇒ **Organele statului**

⇨ Aplicare → necontencioasă
→ Contencioasă

Problema probelor

Nu-i suficient să ai dreptate , trebuie să și probezi

- Sarcina probei revine părților
- Obiectivul probei îl constituie în principiu situația de fapt, părțile nu trebuie să probeze existența normei juridice .

Prezumția – este un raționament , concluzia pe care judecătorul o trage plecând de la un fapt cunoscut la un fapt necunoscut

- se determină viteza unui autovehicul prin măsurarea urmelor lăsate de pneuri.

Prezumții → **Simple** – juris tantum ce pot fi răsturnate prin proba contrară

→ **Absolute** - Juris et de jure – nu este admisă nici o probă

Ex. autoritatea lucrului judecat

2. Calificarea juridical, încadrarea situației de fapt în ipoteza normei juridice

   Ex. – un anumit comportament al soțului este sau nu motiv de divorț

- o anumită faptă este furt , înșelăciune sau deturnare de fonduri
- mătusă – nepot – bani – casă – restituie lunar

3. Lacunele legii

Insuficiențe ale legii , tăceri

Se distinge între :

- **adevărata lacună** – suntem în absența unei norme juridice aplicabile
- **falsa lacuna** – norma juridică există dar este nasatisfăcătoare

Se folosește Analogia = raționament inductive prun care se trece de la un caz particular la alt caz particular .

Analogia

Legii - lipsește norma juridical care să se refere expres la cazul concret dedus judecății și se recurge la o normă jur. ce se referă expres la un caz asemănător

Dreptului – când nu avem nici chiar o normă care să se refere la un caz asemănător.

Art. 3 C. civ ,art.3. C.pen

Art.11 Legea 105/1992 – starea capacitatea și relațiile de familie ale persoanei fizice sunt cîrmuite de legea sa n ațională , afară numai dacă , prin dispoziții speciale , nu se prevede altfel .

Art.11 C.pen – Legea penală nu se aplică faptelor care , la data când au fost săvârșite, nu erau prevăzute ca infracțiuni.

Art. 12 C. pen – legea penală nu se aplică faptelor săvârșite sub legea veche, dacă nu mai sunt prevăzute de legea nouă. In acest caz executarea pedepselor, a măsurilor de siguranță și a măsurilor educative, pronunțate în baza legii vechi, precum și toate consecințele penale ale hotărârilor judecătorești privitoare la aceste fapte, încetează prin intrarea în vigoare a legii noi.

Legea care prevede măsuri de siguranță sau măsuri educative se aplică și infracțiunilor care nu au fost definitive judecate până la data intrării în vigoare a legii noi .

Art. 13 C.pen. – In cazul în care de la săvârșirea infracțiunii până la judecarea definitivă a cauzei au intervenit una sau mai multe legi penale, se aplică legea cea mai favorabilă.

Când legea anterioară este mai favorabilă, pedepsele complementare care au corespondent în legea penală nouă se aplică în conținutul șI limitele prevăzute de acestea , iar cele care nu mai sunt prevăzute în legea penală nouă nu se mai aplică .

CURS 5

S. Popescu

Interpretarea normei juridice

1. Noțiune

- **e**xplicarea unui text, în general a unui text obscure.
- ansamblul operațiilor necesare pentru a face ca norma juridical să poată fi aplicată concret.

Legea trebuie aplicată în litera și spiritual ei, normele juridice sunt integrate unui sistem, su sunt isolate .

Doctrină

- Texte clare – nu trebuie interpretate ci aplicate direct – totuși
- Claritate aparentă
  - Deși clare, aplicarea lor literală contrazice uneori alte reglementări ale sistemului juridic.
  - Aprecierea unui text ca fiind clar poate fi subiectivă .

- necesitate ce decurge din generalitatea normei juridice

Care-i scopul interpretării ? – s-au conturat 3 școli

a) Scoala exegetică (tradițională)

Sec. XIX

În esență era preocupată de cercetarea voinței legiuitorului

b) Scoala Evoluționistă – legea după intrarea în vigoare se îndepărtează de voința legiuitorului , are propria sa viață

c) Teoria autonomiei – textelor

Pierre Pescatore – textul legii reprezintă limitele împuternicirilor legiuitorului, dincolo de aceste limite este rolul organelor de aplicare .

Formula 1

1. oficială – emană de la o autoritate publică

a) autentică – făcută de legiuitorul însuși

= echivalentă între actul interpretat șI actul interpretative .

b) 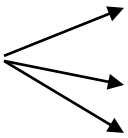

b) doctrinală – specialiști , este facultative , nu obligatorie

Metodele

I. Metoda de interpretare intrinsecă – au la baza însășI textile interpretate

II. Metodele de interpretare extrinsecă – au la bază elementele exterioare textelor interpretate.

Metode de interpretare intrinsecă

1. Metoda gramaticală

Are la bază analiza morfologică șI sintactică a textului legii, a sensului cuvintelor șI a legăturii dintre ele – este interesată de litera legii.

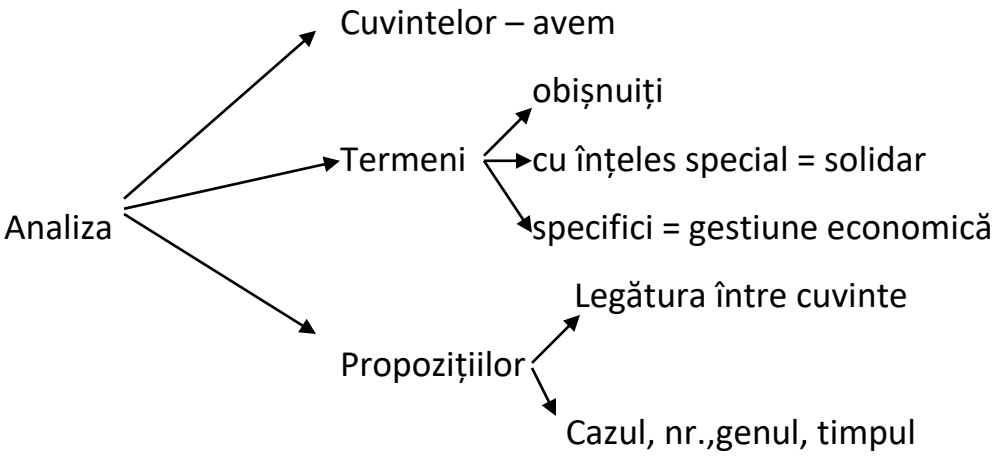

2. Metoda logică

Folosește

a) Reguli

1. Exceptio est strictisimae interpretationis
2. Specialia generalibus derogate

3. Generalia specialibus non derogant
4. Ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus.
5. Actus interpretandus est potius ut valeat quam ut pereat.

Argumente

1. Per a contrario – qui diat de uno negat de altero, tertium non datur Ex art. 5 C. civ

2. A fortiori (cu atât mai mult)

Ex. → Numele soțului după deces

→ Qui potest plus, potest minus

Dr . de proprietate – dezmembrarea acestuia

→ Interpretarea legii

Ex. Sancțiunea pt. faptele săvârșite din neglijență se va putea aplica cu atât mai mult faptelor săvârșite cu intenție chiar dacă acest lucru nu-i prevăzut

3. Reductio ad absurdum
4. Arg. de analogie - a legii
   - a dreptului
5. Arg. a pari (în mod egal , asemănătător , deopotrivă

= pentru situații identice trebuie să se pronunțe soluții identice (ubi eadem ratio, ibi idem ius)

6. In dubio pro reo (îndoiala profită acuzatului)

Metode de interpretare extrinsecă

1. Teleologică
2. Istorică
3. Sistematică

Metoda teleologică

Investighează scopul urmarit de legiuitor (ratio legis) – finalitatea , rațiunea legii, spiritual acesteia

Ex. adopția - ratio legis – de a asigura copilului o familie, un cămin .

Intre interpretarea gramaticală (interesată la litera legii și cea teleological (interesată de spiritual acesteia) ne putem confrunta cu :

1. **Abuzul de drept** – se respectă litera legii dar se violează spiritual ei.

Ab. de drept – exercitarea unui drept fără a-I depăși limitele obiective dar cu intenția de a prejudicial pentru un motiv ilegitim , din dușmănie, răzbunare, spirit de șicană .

Ex. - Refuzul nejustificat de a consimți la - adopție
- căsătorie .

- rezilierea unilaterală a contractului de închiriere pe durată nedeterminată ;

- intentarea unui proces lipsit de orice justificare – pt. a șicana

- exercit. dr. de proprietate – construiește ceva să umbrească.

2. **Frauda la lege** – față de abuzul de drept care reprezintă o inadecvată executare a unui drept recunoscut , frauda la lege presupune eludarea unei norme juridice pentru a obține un drept pe care nu-l are.

Condiții:

a) norma eludată să aibă character obligatoriu ;

b) persoana să fi avut intenția de a eluda ;

c) procedeul utilizat să fie real și eficace .

Principiul nescris – Frauda face excepție de la toate regulile.

Fraus omnia corumpit .

Ex.: - diminuezi patrimonial pentru a –i frauda pe creditori.

- schimbi cetățenia (unde nu-I permis divorțul) pentru a putea divorța .

3. Metoda istorică

Occasio legis

Epoca în care a fost elaborate și adoptată legea

Se analizează lucrările preparatorii

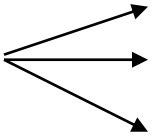

Expunerile de motive

Rapoarte

Dezbateri parlamentare

4. Metoda sistematică – se așează norma juridică în

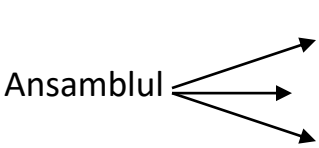

Rezultatele interpretării

1. **Interpretarea literală** – din textul legii rezultă fără nici o îdoială sfera cazurilor la care se referă norma juridică interpretată.
2. **Interpretarea extensive** – textul normei juridice spune mai puțin decât sfera cazurilor care este mai largă decât cea rezultată din text

   Ex. Art. 1001 C. civ – se extinde răspunderea propr. animalului și atunci când acesta nu se află sub supravegherea lui.

Domeniul interpretării extensive

a) norme generale, cu valoare de principiu
b) norme juridice exemplificative
c) norme juridice ce cuprind enumerări enunciative șI nu limitative.

Procedee ale interpret. extensive

a) extinderea conceptelor – ex. furtul energ. electr.
b) analogia – ubi eadem ratio, ibi idem ius

3. **Interpretarea restrictivă** – limbajul folosit în redactarea normei juridice poate sugera că sfera cazurilor ar fi mai largă decât aceea avută în intenție de legiuitor

Ex. Ultrajul – numai când funcționarul se află în exercițiul funcțiunii – s-a și modificat codul penal.

Domeniul de aplicare al interpretării restrictive

a) norme juridice de excepție
b) norme dr. penal
c) norme jrd. oneroase, cele care impugn sarcini (ex. norma juridical fiscală)
d) norme juridice privind competența autorităților publice

Procedee folosite de interpretarea restrictive

a) luarea în considerare a rațiunii legii atunci când textul formal al acesteia ar duce mai departe decât însăși rațiunea ei de a fi;
b) Deosebirile – ubi lex …

c) Argumentul qui decit de uno negat de altceva – când se enumeră limitative înseamnă , a contrario că toate cazurile neenunțate sunt excluse din dispoziția legii.

Principii de interpretare

1. Normele juridice trebuie astfel interpretate încât efectul lor să fie asigurat și nu acela al anulării efective a normei juridice.
2. Tăcerile legii pot fi interpretate în favoarea libertății de acțiune (Tot ceea ce nu este interzis, este permis)
3. Continuitatea în interpretare
4. Când un text este susceptibil de mai multe interpretări se alege acea interpretare care nu duce la rezultate inechitabile , injuste .

Nu se admite

- interpretarea praeter legem – deformată , la marginea conceptelor legii.
- Interpr. contra legem – ce se întoarce împotriva legii.

CURS 6

RAPORTUL JURIDIC

1. Noțiune și caracteristici

R.j = o relație socială reglementată de drept , de normă juridică

Intenții personale – nu-s rapoarte juridice

- când intrăm în relație cu o altă persoană cu interes de a obține ceva cu intenția de a se produce efecte = rap. juridice RAPORT

Fiecare ramură de drept = prin norme juridice specifice

- stabilesc distinct dr. și oblig. specifice ac. ramuri de drept
- dr. civil – sub egale
- dr. adm = sub sub –

ca sub supraordonat are numai dr.

Caracteristici

a. social
b. volitional
c. valoric
d. de suprastructură
e. istoric

Rap. juridic se stabilește numai între persoane nu și între obiecte

Elementele regimului juridic

I. Subiectele regimului juridic

Persoană fizică – persoană juridical

Cei care au capacitate juridical – aptitudinea generală generală de a avea drepturi și obligații cât și facultatea de a le dobândi și de a le asuma .

- C.F. – a avea dr. și obligații

In dr. civ. CJ - Ex. capacit. pers. de a-și exercita dr. și de a-si asuma obligatii săvârșind acte juridice

CF – art.5 D 31/54 - de la naștere

- până la moarte

art. 7 – infans conceptus

Drepturile copilului sunt recunoscute din momentul concepției sale, însă numai dacă se naște viu (art.7) nu și viabil însă

CF
- a) lipsă CE - < 14 ani, interziși
- b) CE restrâns 14-18 ani
- c) CE deplină > 18 ani

Persoană juridică – D 31/54 – art. 26 PJ – orice organizație care are

a) organizare de sine stătătoare

b) un patrimoniu propriu afectat unui

c) scop in concordanță cu legea și bunele moravuri

Vezi art. 28 – moduri de înființare

Vezi art. 32 – supuse înregistrării sau înscrierii

Teorii care au încercat să explice fundamental personalității juridice

1. Teoria ficțiunii – personalitatea juridical ar fi o pură creație a legii
2. Teoria drepturilor fără subiect
3. Teoria patrimoniului prin afectațiune

Conținutul raportului juridic

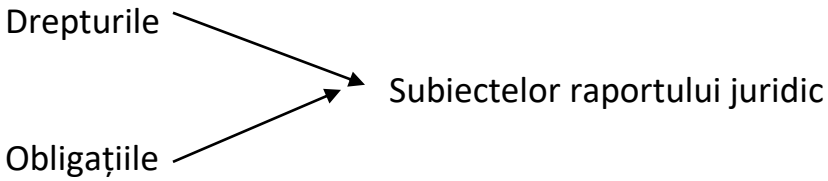

Drepturi subiective – aparțin persoanelor și au la bază nr. jrd c.dr. obiectiv .

Noțiune – dr. subiectiv – facultate = subiectele active ale r.j. de a acționa într-un anumit fel , de a avea o anumită conduită recunoscută de dr. obiectiv și de a putea pretinde subiectelor pasive să dea, să facă sau să nu facă ceva, folosind la nevoie forța de constrângere.

La persoane - private vorbim de - dr. subiect.

- publice vorbim de competenţă

Clasificarea dreptului sub .

1. După continut

a) Dr. patrimoniale

- reale care se exercită asupra unui obiect (res),

un bun ce poate fi → imobil
→ mobil (ban)

- de creanta reprezinta aspectul activ corelativ al unei obligatii personale

b) Personale – nepatrimoniale

Dr. la viata, onoare, integritate corporala

- titularul → le poate numai exercita
→ nu le poate înstraina

Dr.reale → individualizeaza numai subiectul activ ,nu si sub.pasiv
→ Este opozabil erga omnes
→ Este absolut

Dr. de creanta → Individualizeaza si sub. pasiv de la inceput
→ Sunt relative
→ Opozabile inter-partes

2. Dupa obiectul lor

a) Drepturile personalitatii

- dr.fundamentale
- la nume — pt.P.F.
- la imagine
- libera desf.a actelor sale — P.J.

b) drepturi reale

c) Dr.intelectuale = drepturi de autor
= brevete de inventii
= creatii literar – artistice

3.Dupa legatura lor cu ramura de drept

a) Dr.publice protejate de dreptul public

a. drepturi fundamentale

b. drepturi politice

c. drepturi administrative

b) Dr.civile ocrotite de normele jrd. de dr.privat

ex. cele ce decurg din : - filiatie
- casatorie
- contracte
- succesiune, etc.

c) Dr. economice si sociale

reglem. De legislatia economica si sociala , indeosebi de dreptul muncii si securitatii sociale.

4.Dupa finalitatea lor

a) dr. eg. – marea majoritate a drepturilor subiective sunt conferite i scopul satisfacerii unor nevoi ; le poate exercita singur si poate dispune de ele.

b) drepturi functie – confeite titularilor lor

considera ca functii, calitati : dr.parintesti, ale tutorelui

- nu pot fi instrainate
- trebuiesc in mod obligatoriu exercitate

5. In functie de gradul de dezvoltare

a) **Dr.eventuale** – s-ar putea naste in viitor

- nesiguranta – ex. Dr. la a dobandi o mostenire

b) **Dr.conditionate** – exista dar efectul lor depinde de o conditie → **suspensiva** – efectele dr. sunt suspendate pana la indeplinirea conditiei ;

rezolutiva – la indeplinirea efectelor dr se sting

c) **Drepturi in curs de formare** – ex.dr . de asigurare

d) **Drepturi castigate** – drepturi – lg. nu poate aduce atingere dr.castigat sub regula legii vechi.

OBLIGATII

Oblig. corelativa dr. subiectiv = indatorirea sub.pasiv al r;juridic de a savarsi o actiune sau de a se abtine de la savarsirea unei actiuni , savarsire sau abtinere pe care le poate pretinde sub.activ al raportului juridic.

Oricarui dr. ii corespunde o obligatie corelativa

Clasificare

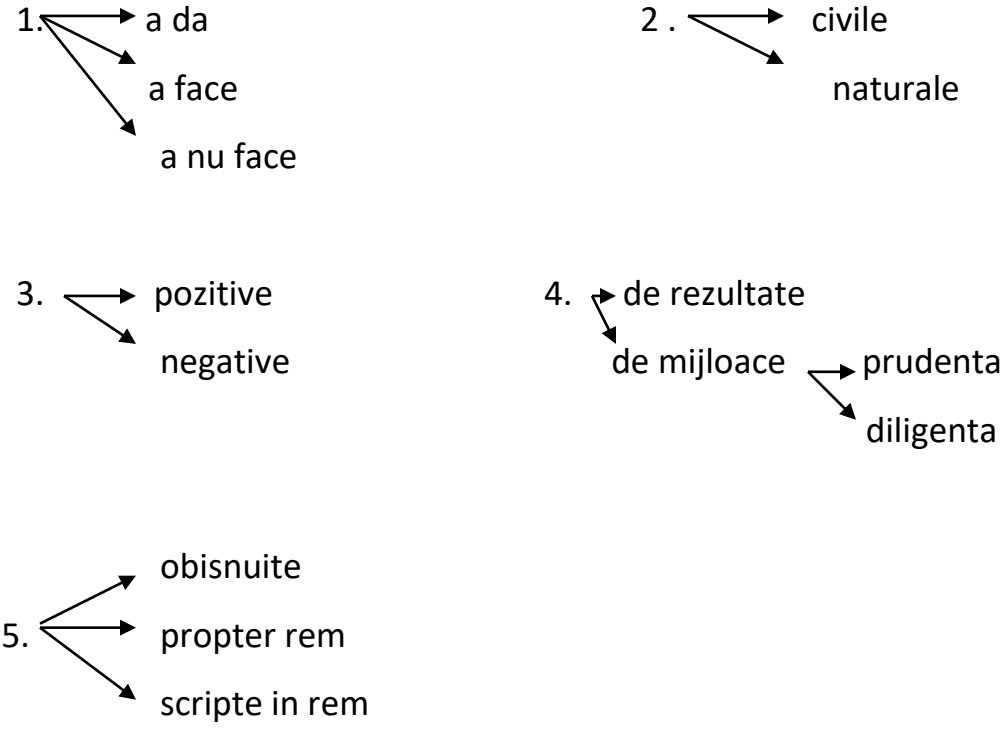

Obiectul raportului juridic

Conduita la care este indrituit subiectul activ si de care este tinut sub.pasiv.

Lucrurile sunt obiecte ale obiectului raportului juridic.

Alte elemente ale raportului juridic

Dupa unele opinii

1. Sanctiune
2. Inters.
3. Contactul dintre o vointa si alta.

Izvoarele raportului juridic

Acele imprejurari , fapte juridice pe care legea le recunoaste si care

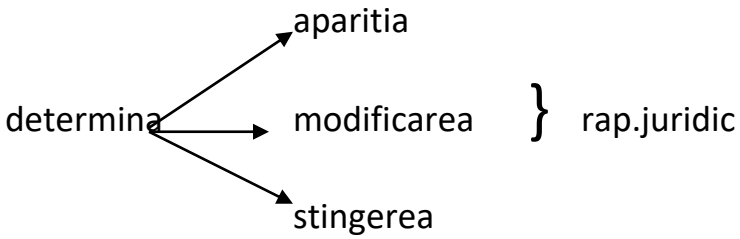

Avem

a) fapte juridice care nu depend de vointa omului

(**evenimente**) → calamitati
nasterea
moartea

b) Fapte juridice care depind de vointa omului

Actiuni – manifestare de vointa producatoare de efecte juridice

Actiuni → licite
ilicite

Actiuni licite – cele mai importante sunt

Actele juridice ce se incheie in vederea crearii, modificarii sau stingerii unui rap.juridic , sunt numai acele manifestari ale

vointei → libere
rationale si
constiente

Acte jrd.

1. → unilaterale
bilateral

2. → cu titlu oneros
cu t.gratuit

6. → inter vivos
mortis causa

7. → de dispozitie
de conservare
adm.

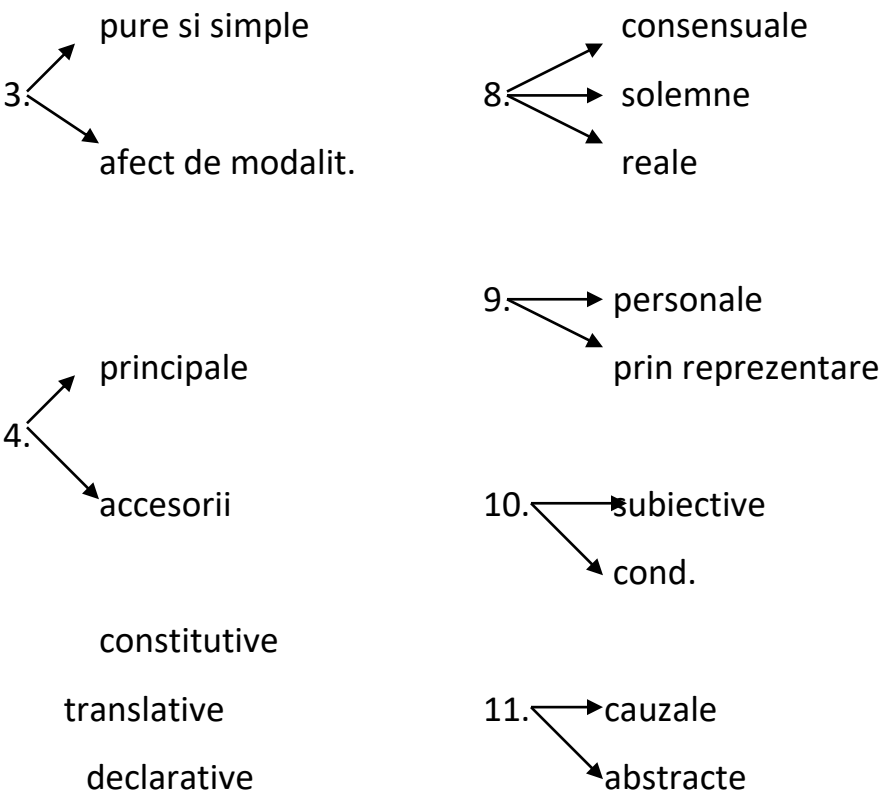

Izvoarele obligatiilor in dreptul privat

1. Contractul
2. Quasicontractul
   - Gestiunea de afaceri
   - Imbogatirea fara justa cauza

3. Delictul - este elementul inter.
4. Quasidelictul – actul prin care s-a produs altuia o paguba fara intentie, ci din neglijenta.

Decret 31/1954 privitor la persoanele fizice si juridice – art.5,6,7, 25, 26, 27, 28 .

Art.5 . Persoana fizica are capacit . de folosinta si, in afara de cazurile prev. de lege, capacitatea de exercitiu.

Capacitatea de folosinta este capacitatea de a avea drepturi si obligatii.

Capacitatea de exercitiu este capacitatea pers. De a si exercita drepturile si de a-si asuma obligatii, savarsind acte juridice.

Art.6. Nimeni nu poate fi ingradit in capacitatea de folosinta si nici lipsit , in tot sau in parte, de capacitatea de exercitiu, decat in cazurile si in conditiile stabilite de lege.

Nimeni nu poate renunta , nici in tot , nici in parte, la capacitatea de folosinta sau cea de exercitiu.

Art. 7.

Capcitatea de folosinta incepe de la nasterea persoanei si inceteaza cu moartea acesteia.

Drepturile copilului sunt recunoscute, de la conceptiune, insa numai daca el se naste viu.

Art.25.

Statul este persoana juridica in raporturile in care participa nemijlocit, in nume propriu, ca subiect de drepturi si obligatii.

El participa in astfel de raporturi prin Min.Finantelor, afara de cazurile in care legea stabileste anume alte organe in acest scop.

Art.26. Sunt in conditiile legii persoane juridice :

a) organele locale ale puterii de stat, org.centrale locale ale administratiei de stat si celelalte institutii de stat, daca au un plan de cheltuieli propriu si dreptul sa dispuna independent de creditele bugetare acordate ;

b) intrepr. si organizatiile economice de stat si celelalte organizatii soc. de stat cu gospodarire soc. deplina ;

c) gospod.agricole colective, celelalte organizatii cooperatiste si orice organizatii obstesti ca si societ.de colaborare economica, daca potrivit legii ori actului administrativ care le infiinteaza sau potrivit actului de infiintare ori statului, au un patrimoniu distinct ;

d) institutiile anexe, daca au un plan de cheltuieli propiu si dreptul sa dispuna independent de creditele acordate, precum si intrerpinderile anexe, daca au gospodarire socialista deplina.

e) Orice alta organizatie socialista care are o organizare de sine statatoare si u patrimoniu propriu afectat realizarii unui anume scop in acord cu interesul obstesc.

Art.27. Intreprinderile si organizatiile economice de stat, gospodariile agricole si celelalte organizatii cooperatiste , precum si intreprinderile anexa create de toate acestea , precum si de institutiile de stat, sunt organizatii economice socialiste.

Intreprinderile si organizatiile economice de stat si intreprinderile anexe create de acestea , precum si cele create de institutiile de stat, sunt organizatii economice socialiste de stat.

Art.28. Persoana juridica, ia fiinta dupa caz :

a) prin actul de dispozitiune al organului competent al puterii sau administratiei de stat ;

b) prin actul de infiintare al celor care o constituie , recunoscut de organul puterii sau administratiei de stat, competent a verifica numai daca sunt intrunite cerintele legii pentru ca acea persoana juridical sa poata lua fiinta ;

c) prin actul de infiintare al celor care o constituie, cu prealabila autorizare a organului puterii sau administratiei de stat, competent a aprecia oportunitatea infiintarii ei ;

d) printr-un alt mod reglementat de lege .

Sofia Popescu

CURS NR. 7

Răspunderea juridică

1. Noţiune

Răspunderea juridică a primit în literatura de specialitate mai multe definiţii:

- raportul juridic de constrângere care are ca obiect sancțiunea juridică
- un complex de drepturi și obligaţii
- situaţie derivată dintr-un raport juridic anterior , este un nou raport juridic ce își găsește izvorul într-o faptă ilicită.
- Obligatia subiectului de a indeplini indatorirea care inlocuieste o indatorire anterioara neindeplinita.

2. Răspunderea juridică şi răspunderea morală

În societate există o varietate de forme de răspundere socială. Pentru a evidenţia această varietate afost folosit termenul de" responsabilitate" diferit de cel de „ răspundere", deoarece incorporează toate genurile de răspundere care decurg din acţiunea umană şi pentru a sugera interacţiunea lor.

Delimitarea formelor de răspundere socială se poate realiza pornind de la specificul normei sociale încălcate care poate fi, fie morală, fie politică, fie religioasă.

° raspunderea juridica intervine cand s-a facut un rau – neminem credere

° rasp.morala intervine cand nu s-a facut bine – honeste vivere.

3. Principiile generale ale răspunderii juridice

Principiile generale care guvernează răspunderea juridică au fost caracterizate ca expresii ale unor caracteristici comune tuturor formelor de răspundere juridică.

Principiile generale sunt:

1).principiul legalităţii răspunderii juridice care deşi formulat iniţial în materie penală în forma legalităţii incriminării şi sancţionării („ Nullum crimen sine lege” și „ Nulla poena sine lege”) este valabil pentru toate formele răspunderii juridice;

2).principiul răspunderii subiective, potrivit căruia nimeni nu poate fi chemat să răspundă pentru fapta sa , decât dacă i se impută o greşeală, răspunderea fiind subiectivă , principiu de la care există excepţia răspunderii independentă de culpă;

3). principiul răspunderii personale pentru fapta altuia;

4).principiul prezumţiei de nevinovăţie în stabilirea răspunderii juridice;

5).principiul proporţionalizării sancţiunii în raport cu gravitatea faptei, denumit și principiul justei sancțiuni;

6). principiul potrivit căruia unei singure violări a normei juridice îi corespunde o singure imputare a răspunderii, ceea ce nu exclude posibilitatea cumulului formelor de răspundere juridică , în cazul când prin una și aceeași faptă au fost încălcate două sau mai multe norme juridice;

7). principiul celerităţii tragerii la răspundere juridică, de natură a asigura realizarea scopurilor răspunderii juridice, deoarece aplicarea lui implică

tragerea la răspundere la timpul potrivit, pentru a evita situaţia ca, prin trecerea timpului să nu mai existe posibilitatea tragerii la răspundere.

Pe lângă aceste principii generale ale răspunderii juridice , comune pentru toate formele de răspundere juridică, există și principii care sunt proprii numai unei anumite forme de răspundere juridică.

De exemplu în cazul răspunderii administrative, principiul care o particularizează de celelalte forme de răspundere juridică este principiul egalităţii în faţa sarcinilor publice.

În cazul răspunderii penale principiul dominant al acesteia este acela potrivit căruia complicitatea la fapta incriminată trebuie sa rezulte dintr-un fapt pozitiv.

4.Condiţiile răspunderii juridice

Condiţiile sunt de două feluri:

1. obiective:
2. subiective

1. Condiţiile obiective sunt de două feluri: → fapte ilicite
   → legatura cauzala intre fapte ilicite si componentele acestora

- fapte ilicite
- intre fapta ilicita si rezultatul ilicit

2. Condiţiile subiective sunt: - a persoanei fata de fapta ilicita si consecintele acesteia

a) - pozitive cele de natură psihologică şi constau în

- atitudinea psihică a persoanei faţă de fapta ilicită şi consecinţele acesteia.

b) negativă şi anume existenţa unor împrejurări care exclud răspunderea juridică

Posedarea calităţii de subiect al răspunderii juridice este considerată, fie ca premisă, fie ca o condiţie propriu-zisă a răspunderii juridice.

În teoria generală a dreptului capacitatea de a răspunde a fost calificată ca o formă specifică a capacităţii juridice, disntinctă de capacitatea de folosinţă şi de capacitatea de exerciţiu, iar calitatea de subiect al răspunderii juridice a fost definită ca expresie a aptitudinii persoanei juridice de a da seamă, în faţa organelor jurisdicţionale pentru faptele săvârșite și de a suporta consecinţele juridice pe care le presupune aplicarea constrângerii statale , sub forma sancţiunii.

1.Condiţii obiective ale răspunderii juridice

a) fapta ilicita sa se fi produs ;

b) fapta să fie ilicită- caracterul esențial al acestei condiții este evidențiat în definirea răspunderii juridice ca urmare a incompatibilității între conduita unui subiect de drept și dispoziția unei norme juridice.

Fapta ilicită constă într-o comportare nepermisă , neîngăduită de lege, potrivnică dreptului obiectiv. Constituie faptă ilicită și atingerea adusă unui drept subiectiv sau unui interes legitim.

Prin atingerea adusă dreptului subiectiv se încalcă în mod necesar și normele dreptului obiectiv în măsura în care ele asigură ocrotirea dreptului subiectiv și obligă la respectarea lui.

Obiectul ilicitului juridic de natură civilă îl constituie nu numai normele generale sau speciale ale dreptului , ci și regulile de conviețuire socială precum și raporturile juridice pe care le reglementează normele dreptului.

Fapta ilicită îmbracă, în funcție de natura normei încălcate, forma infracțiunii, contravenției, abaterii disciplinare, a delictului civil, etc. Constituie o faptă ilicită și exercitarea abuzivă a unui drept cu intenția exclusivă de a prejudicia o altă persoană. Forma pe care o îmbracă fapta ilicită este diferită, inclusiv în funcție de gradul de periculozitate socială pe care îl prezintă.

Periculozitatea socială , ca trăsătură a faptei ilicite, constă în producerea unui rău, fiind o faptă păgubitoare. Natura prejudiciului poate fi diferită și anume materială sau morală.

Fapta ilicită poate îmbrăca două forme:

- forma acțiunii;
- forma omisiunii numai cand :

1. o faptă pozitivă este de natură să provoace altora pagube , obligând pe cel care o săvârșește să ia măsuri necesare pentru prevenirea acestora;

2. fapta omisivă încalcă o obligație legală de a se săvârși anumite actiuni preventive.

b) legătura cauzală între fapta ilicită și rezultatul ilicit produs.

Existența legăturii cauzale între fapta ilicită și rezultatul ilicit produs reprezintă o condiție necesară, dar nu suficientă a răspunderii juridice.

Despre legătura de cauzalitate între prejudiciu și fapta păgubitoare au fost elaborate următoarele teorii:

- teoria echivalenței condițiilor sau teoria sine qua non- orice orice împrejurare fără de care cauza nu s-ar fi produs, poate fi considerată drept cauză a acesteia;
- teoria cauzei proxime- numai ultimul fapt care a făcut posibil prejudiciul este considerat drept cauză;
- teoria cauzei adecvate – în prezența mai multor cauze probabile, urmează să se rețină numai cauza care pare în mod rezonabil cea mai decisivă pentru a putea fi calificată singura cauză a prejudiciului.

2.Condiţii subiective

Greseala

Vinovăția este atitudinea psihică a unei persoane față de fapta socialmente periculoasă săvârșită de ea, precum si de consecințele acestei fapte. Putem vorbi despre vinovăție potrivit art. 19 cod penal, când fapta care prezintă pericol social a fost săvârșită cu intenție sau din culpă.

Fapta a fost săvârșită cu intenție când infractorul:

- a ascuns caracterul ilicit al faptei
- a prevazut consecintele ilicite , le-a admis

a) Intentia directa → prevede rezultatul faptei sale
↘ urmareste producerea lui prin savarsirea unei fapte

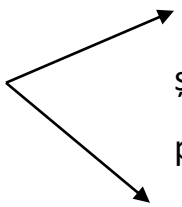

b) Intentia indirecta prevede rezultatul faptei și desi nu-l urmărește, acceptă posibilitatea producerii lui

fapta este săvârșită din culpă când infractorul:

a) – cu previziune - prevede rezultatul faptei sale, dar nu-l acceptă, socotind fără temei că el nu se va produce (culpă cu prevedere)

b) neglijenta – fara previziune - nu prevede rezultatul faptei sale deși trebuia și putea să-l prevadă.

În dreptul civil intenția este denumită „ dol”-

presupune întotdeauna intenția de a păgubi. Dolul este direct sau propriu-zis.

În dreptul civil cupla poate fi și neintenționată și are două forme:

c) imprudență-prevede rezultatul păgubitor, nu dorește să se producă acest rezultat dar îi este indiferent dacă se va produce;
d) neglijența – nu prevede rezultatul în condițiile în care există posibilitatea și obligația prevederii lui.

5. Formele răspunderii juridice

1. Criterii de diferenţiere a formelor răspunderii juridice

Clasificarea formelor răspunderii juridice se poate face după mai multe criterii:

a) după natura și importanța socială a interesului lezat prin fapta ilicită

b) particularităţile definitorii ale conduitei ilicite, din punctul de vedere normei juridice şi al interesului lezat: (civilă, penală, administrativă) natura normei juridice incalcate

c) după subiectul căruia îi incumbă răspunderea,subiect care poate fi un individ sau o colectivitate.

d) dupa izvorul obligatiei

e) dupa modul de stabilire a intinderii obligatiei de rep.

f) dupa modalitatea de stabilirea raspunderii

2. Asemenări între diferite forme de răspundere juridică

a) răspunderea juridică se stabileşte faţă de stat;

b) fapta cauzatoare de prejudiciu poate consta fie într-o acţiune fie într-o inacţiune;

c) repararea integrală a prejudiciului;

d) obligatia de a proba culpa;

e) cauzele de excludere a răspunderii.

3. Deosebiri între formele răspunderii juridice

Intre raspunderea civila si raspunderea penala

a) răspunderea penală este personală şi se întemeiază întotdeauna pe vinovăţie , iar în civil există şi în cazuri de răspundere obiectivă, fără culpă;

b) răspunderea civilă este condiţionată de producerea rezultatului păgubitor, in schimb legea stabileşte că există răspundere penală şi în anumite cazuri în care rezultatul vătămător al faptei ilicite nu s-a produs (moartea victmei, în caul tentativei de omor);

c) în cazul răspunderii civile , deosebirea dintre intenţia directă şi intenţia indirectă nu are importanţă, în schimb în cazul răspunderii penale , deosebirea dintre intenţia directă şi intenţia indirectă are importanţă practică, deaorece pedeapsa se stabileşte în funcţie de gradul de vinovăţie care este diferit , după cum intenţia este directă sau indirectă;

d) temeiul răspunderii penale îl constituie numai nesocotirea interdicţiei stabilită de lege , iar temeiul răspunderii civile îl formează nu numai neîndeplinirea unei obligaţii prevăzută de lege, că şi neîndeplinirea unei obligaţii contractuale;

In afară de răspunderea penală și cea civilă au apărut mai tarziu alte forme de răspundere juridică:

Răspunderea internațională reprezintă o relație de la stat , la stat, ceea ce presupune ca faptul ilicit din punct de vedere internațional să fi fost săvârșit de un subiect de drept internațional și să se fi produs daune materiale sau de altă natură unui alt subiect de drept internațional.

Răspunderea administrativă este o răspundere autonomă în raport cu răspunderea de drept privat . Ea este întemeiată pe autoritatea publică, fără excluderea răspunderii personale a funcționarilor și guvernată de reguli speciale.

Principiile care particularizează răspunderea administrativă:

e) principiul egalității față de sarcinile publice;

f) principiul care face deosebirea între cupla personală a funcționarului și culpa de serviciu, profesională a acestuia;

g) principiul repartizării responsabilității între administrație și agenții ei.

Răspunderea contravențională, ca variantă a răspunderii administrative se deosebește de răspunderea penală. În cazul răspunderii contravenționale nu există recidivă.

Există deosebiri și în cazul sancțiunilor aplicabile, amenda contravențională se aplică atât persoanelor fizice cât și persoanelor juridice, în timp ce amenda penală se aplică doar persoanelor fizice.

Răspunderea de drept constituțional constă în condițiile regimului parlamentar , de obligația miniștrilor de a-și da demisia atunci când nu se mai bucură de încrederea parlamentului.

Răspunderea civilă:

h) răspunderea contractuală- a debitorului care nu își execută sau își execută în mod necorespunzător obligația pe care a contractat-o;

i) răspunderea delictuală – îi revine oricărei persoane care a cauzat altuia prin culpă o pagubă. Aceasta se divide în: - răspundere directă – răspundere pentru fapte proprie ;

- răspundere indirectă- răspundere pentru fapta altuia;

6. Cauze care înlătură răspunderea juridică

1. *Cauze care înlătură caracterul penal al faptei:*

- legitima apărare;
- starea de necesitate;
- constrângerea fizică sau morală;
- cazul fortuit (forța majoră);
- iresponsabilitatea;
- minoritatea;
- beția involuntară;
- eroarea de fapt;

2. *Cauze ca înlătură răspunderea penală*

- aministia;
- grațierea;
- lipsa plângerii prealabile;
- împăcarea părților;
- prescripția;
- retragerea plângerii prealabile;
- reabilitarea.

CURSUL 8

Statul de drept

A. Istoric

B. In succesiune istorică - 4 modele de stat de drept

1. **Modelul liberal** - se caracterizeaza

prin → Libera competiţie

prin → Separaţia sferei private de puterea politică de stat

Parlamentul este punctul culminant al sferei politice.

2. **Modelul material** – promovat de scoala constituţionalistă germană in prima jumătate a sec. XIX.

   Dreptul este situat deasupra statului .

3. **Modelul formal** – apare după adoptarea Constituţiei germane din 1871.

- Dreptul nu se mai situează deasupra statului
- Puterea legislativă este situată pe o treaptă superioară faţă de puterea et. si puterea judecătorească

4. Modelul democratic – are la bază principiul legitimităţii.

Mod. Democratic

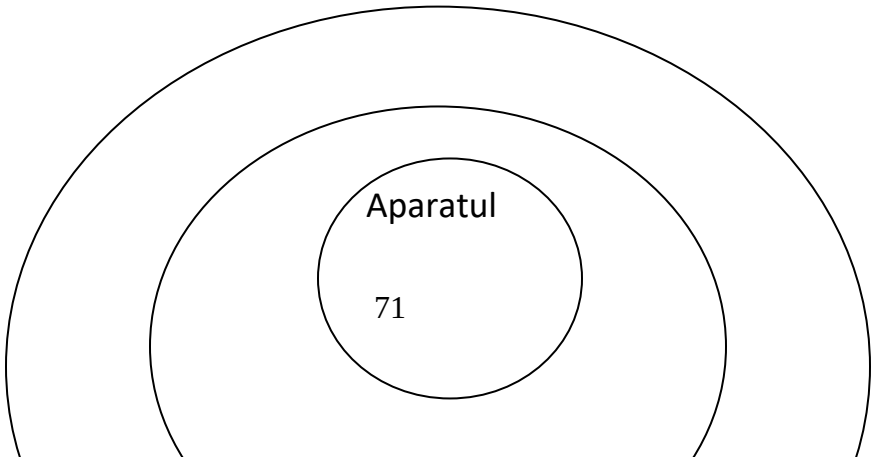

de stat.St.

ca institutie

Societatea

Civilă

Cetăţenii ca subiecte de dr.egale

Are la bază 3 elemente :

1. ideea de Constituţie
2. principiul suveranităţii poporului
3. ideea drepturilor omului

C. Statul de drept – concept , trăsături definitorii

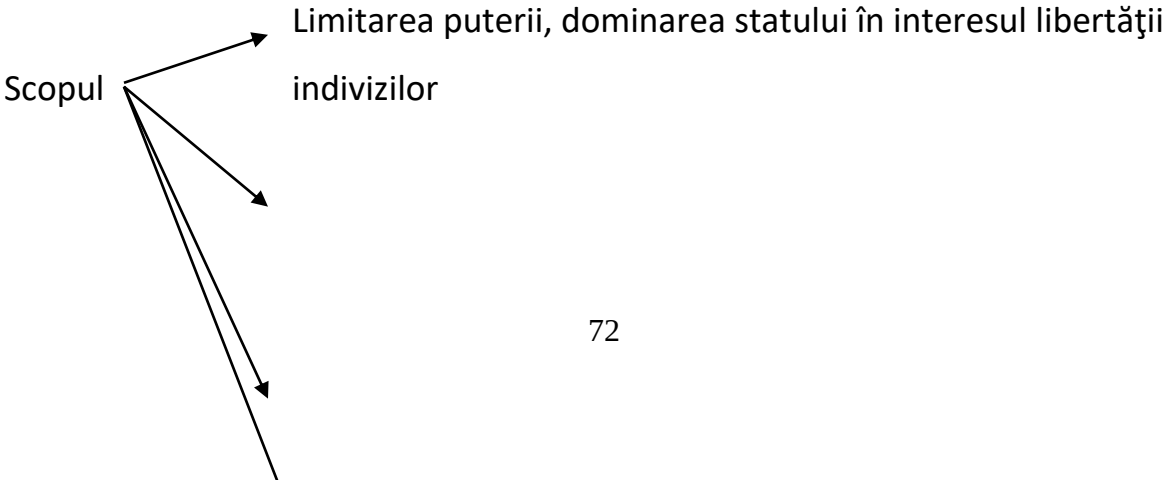

Lupta împotriva arbitrariului si despotismului puterii în favoarea drept. si libertăţilor fundamentale.

Asigurarea autonomiei individuluim a libertăţii sale de acţiune

Limitarea sferei de acţiune a statului în favoarea individului

Definitorie pt.statul de drept este interacţiunea dintre :

- legalitate
- efectivitate
- legitimitate

Legalitatea – conformitatea normei sau actului jrd. cu norşe sup.

Efectivitatea – conformitatea normelor cu comportamentul destinatarilor acestora inclusiv al autorităţilor însărcinate cu aplicarea lor.

Legitimitatea – conforşitatea normei juridice norme, valori si principii extrajudiciare.

Trăsături definitorii ale statului de drept

1. Autonomia dreptului – reversul este instrumentalizarea dreptului, respectiv subordonarea procesului de creare si aplicare a dreptului intereselor politice.

2. **Previzibilitatea** – presupune ca

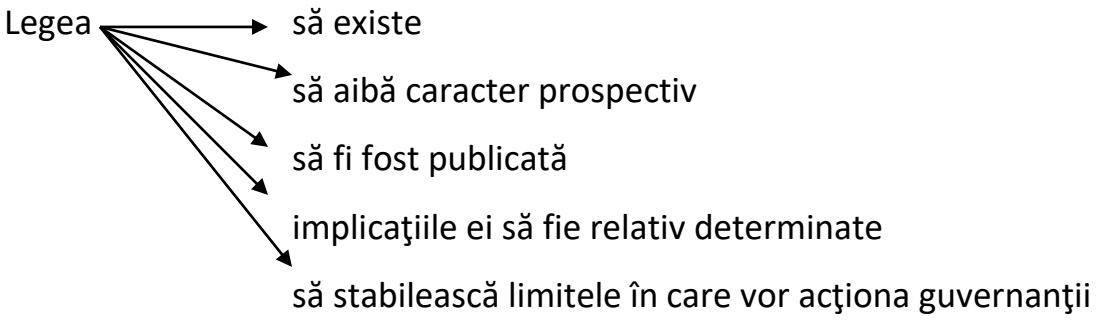

acestea-s premisele care pot oferi cetăţenilor posibilitatea să se sprijine pe lege.

3. Separaţia puterilor

nu-i deplină - colaborează

4. **Regimul constituţional** – ansamblul de măsuri, stratageme constituţionale, destinate să complice procesul de guvernare încât să nu poată permite unui singur partid sau persoană să obţină întregul control asupra puterii si să-l folosească în scopuri private.

Sensuri ale constituţionalismului

1. **Constituţionalismul lato-sensu** – în orice stat este necesară o constituţie care să împiedice despotismul.

2. **Constituţionalismul stricto -sensu** – nevoia unei constituţii care trebuie să se bazeze pe principiile : separaţia puterilor
guvernarea reprezentativă
controlul constituţionalităţii legilor, s.a

3. **Constituţionalismul strictissimo-sensu** – are la bază controlul jurisdicţional al constituţionalităţii legilor.
4. **Promovarea drepturilor omului**

Drepturile omului – criteriul fundamental potrivit cu care indivizii apar în faţa puterii ca titulari de drepturi si care dispun de mijloacele necesare pt a le valorifica si apăra.

Probleme contemporane ale statului de drept

1. Delegarea împuternicirilor normative

de la → legislativ → la executiv
→ executiv → la diferite grupuri profesionale

2. Lipsa de răspundere juridică a politicienilor
3. Tendinţe de dereglementalizare

Transferarea puterii de decizie de la stat la piata

4. Afectarea independenţei judiciarului - ameninţări la jud.m av…

5. Es. statului de drept cu prioritate in aplicarea legii – aspecte

a) Legi alibi , legi momeală – legi numeroase, inutile si periculoase, adoptate nu pt a fi aplicate ci pt a fi fluturate i faţa cetăţenilor.
b) Legile dezordine – generează neîncrederea faţă de judecător faţă de caracterul aleatoriu al justiţiei – acţiuni contradictorii
c) Legile lui Pilat – legi cadru care lasă loc la interpretări periculoase

Primejdii care ameninţă domnia legii

1. lacune si deficienţe în reglementări
2. privilegii conferite unor prsoane juridice sau grupuri de interese
3. imunităţi parlamentare
4. împuterniciri discreţionare
5. accesul greoi la justiţie datorat greutăţilor financiare

Pericole care ameninţă existenţa contemporană a statului de drept

1. Instrumentalizarea dreptului

Transformarea din ce în ce mai mult în instrument al politicii

2.**Inflaţia legislativă –** poluare juridică

3.**Explozia judiciară** – cresterea considerabilă a nr. Proceselor

4.**Juristocraţia** – abuzul de independenţă al judecătorului al puterii jud.

5. Multiplicarea si instituţionalizarea unor noi drepturi ale omului care generează noi conflicte ce provin din :

- concepţii diferite despre unul si acelasi drept
- protejarea unui drept fundamental cu încălcarea unui alt drept fundamental.

CURS NR. 9

Proba dreptului

5. *Noțiune*

Vom analiza urmatoarele aspecte:

1. Definitia probei; → mijloc de stabilire a dr.sub.
   → prezentarea în justiţie a mijloacelor de probă
   → rezultatul obţinut
2. Importanta probelor;
3. Clasificarea probelor.

A. Definitia probelor

Proba poate fi definita ca **mijloc de stabilire a existentei dreptului subiectiv** , de **prezentare in justitie a mijloacelor de proba**, precum si **rezultatul obtinut din folosirea** acestora in scopul aflarii adevarului.

Exista o distinctie care trebuie facuta intre notiunea de proba in dreptul privat si in dreptul penal.

Daca in dreptul penal gasim o definitie legala a probei, in dreptul privat nu exista o astfel de definitie.

Dr. privat - nu are o definţie

Dr . public , penal, - are o definiţie

a) In dreptul penal (public) proba este definită ca reprezentând „ orice element de fapt care servește la **constatarea existenței** sau **inexistenței** unei infracțiuni, la **identificarea persoanei** care a savârșit-o și la cunoașterea **împrejurărilor** necesare pentru justa soluționare a cauzei ”.

b) **In dreptul privat,** în lituratura juridică , majoritatea autorilor susțin că această notiune comportă un:

1. *sens larg* – care la rândul său comportă o triplă accepțiune: → acțiunea de stabilire a existenței sau inexistenței unui fapt;
→ mijloc legal de dovedire a faptului pretins;
→ rezultatul obținut prin folosirea mijloacelor de probă;

2. *sens restrâns* – comportă două accepțiuni:

→ - **mijloc** de probă pentru dovedirea unui fapt;
→ - **fapt**, probator, adică faptmaterial care a fost dovedit printr-un mijloc de probă și care servește la dovedirea altui fapt material.

B. Importanța probelor

Probele se află în strânsă legătură cu adevărul.

Importanța probelor a fost reliefată încă din dreptul, roman consacrându-se principiul *idem et non esse et non probari* .

Probele reprezintă

a) **demonstrarea unui fapt din care izvorăște dreptul subiectiv**, ele sunt „ mijloace prin care se asigură realizarea drepturilor împotriva celor care le nesocotesc. Ele dau viață drepturilor, când acestea nu sunt respectate de bunăvoie ,

căci fără probe, drepturile contestate ar fi simple posibilități teoretice lipsite de eficacicate.

b) Probele **constituie** , am putea spune, **completarea drepturilor subiective**, fără de care valorificarea acestora ar rămâne îndoielnică ”.

c) Probele **stau la baza legalității și temeiniciei hotărârilor judecătorești**.

De asemenea probele joacă un rol important nu numai în știința dreptului ci și în alte științe, în special celor care au ca obiect de studiu fapte și împrejurări din trecut.

C. Clasificarea probelor

Criterii de clasificare:

1. După caracterul lor:

a) **probe imediate**- provin direct de la sursă,dovedind adevărul fără intervenția unei persoane sau a unui fapt;

b) **probe mediate** sunt rezultatul unor verigi intermediare, nefiind în legătură directă cu adevărul;

Aceaste probe **nu trebuie confundate** cu o altă categorie asemănătoare din dreptul penal şi anume, **probe principale**-(care privesc faptul imputat**), probe secundare** (împrejurările care agreavează sau atenuează vinovăţia inculpatului), **probe incidentale** (anumite excepţii ridicate în timpul litigiului) .

2. După legătura cu faptul ce trebuie probat:

a) **probe directe** – dovedesc în mod nemijlocit obiectul probaţiunii;

b) **probe indirecte**- dvedesc o împrejurare ce are legătură cu obiectul probaţiunii „ un fapt vecin şi conex „.

3. După cum sunt constituite sau nu în faţa instanţelor :

a) **probe judiciare**- cele care se constituie în faţa oragenlor judiciare (măsturisirea, declaraţiile martorilor, cercetarea la faţa locului, reconstituirea);

b) **probe extrajudiciare**- sunt consituite în afara organelor judiciare (înscrisul care constată existenţa unui contract).

4**. După natura lor**:

a) **probe materiale**- dovedesc obiectul probaţiunii prin intermediul unui fapt material;

b) **probe personale**- dovedesc obiectul probaţiunii prin intermediul oamenilor.

5. **Probe speciale** întâlnite numai în dreptul penal:

I. a) **probe în apărare**- dovedesc un element în favoarea inculpatului, fie o vinovăţie mai redusă a acestuia, o circumstanţă atenuantă, fie chiar nevinovăţia;

b) **probe în acuzare**-se referă la stabilirea unui element care incriminează inculpatul, dovedind vinovăţia sa.

II - **probe preexistente**- se referă la o împrejurare de fapt anterioară săvârşirii infracţiunii;

- **probe survenite**- dacă se materializează într-o faptă produsă sau percepută în momentul comiterii infracţiunii sau chiar ulterior.

III. - **probe perfecte**- arată în mod cert vinovăţia unei persoane;

- **probe imperfecte** au caracter îndoielnic, neînlăturând posibilitatea vinovăţiei persoanei cercetate.

3. Obiectul probei

A. Definiţia obiectului probei

Reprezintă ansamblul de împrejurări – acte şi fapte juridice- de care legea leaga producerea de consecinţe juridice.

1. **În dreptul privat , obiectul probei** reprezintă faptele juridice în înţeles larg care au creat sau modificat raportul juridic dedus judecăţii ori faptele care au determinat ineficacitatea acestuia şi au dat dreptul de a cere constatarea nulităţii actului juridic , anularea rezoluţiunea , rezilierea acestuia.

2. În dreptul penal , obiectul probei este definit ca „ Ansamblul faptelor sau împrejurărilor de fapt ce trebuie dovedite în vederea soluţionării cauzei penale.

B. Faptele care constituie obiectul probei

1. **În dreptul civil** , faptele care trebuie dovedite pot fi **materiale sau psihologice, pozitive sau negative**. Autorii de drept civil subliniază că faptele

care constituie obiectul probei se pot clasifica şi în fapte generatoare de drepturi şi obligaţii , fapte modificatoare , fapte extinctive de drepturi şi obligaţii şi fapte de ineficacitate.

a) Avem fapte → materiale
psihologice
pozitive
negative

b) fapte → generatoare de dr.si obligatii
modificatoare de dr.si obligatii
extinctive
de ineficacitate

2. **În dreptul penal**, faptele care trebuie dovedite se clasifică în :

- **fapte principale** – probele directe, infractiunea in sine
- **fapte probatorii** – probe indirecte – imprejurari de fapte relevante pt. dovedirea faptelor principale

C. faptele care nu formează obiectul probei

1. Faptele evidente şi faptele notorii

a) **Faptele evidente sunt împrejurări care decurg din experienţa umană**, din cunoaşterea unor fenomene obiective.

b) **Faptele notorii** sunt împrejurări cunoscute de orice cetăţean sau de un cerc larg de pesoane şi nu trebuie dovedite în faţa instanţei.

2. **Faptele necontestate** de părţi, **în general nu se dovedesc**, dar în cazul unor împrejurări esenţiale pentru soluţionarea cauzei , trebuie dovedite , iar în cazul unor împrejurări neesenţiale nu se dovedesc

3. **Prezumţiile legale** absolute nu trebuie dovedite. În cazul prezumţiilor legale relative nu se dovedesc faptele prezumate, dar este admisă dovedirea contrariului lor.

4. Sarcina probei

Sarcina probei este obligaţia procesuală a participanţilor într-un litigiu de a dovedi împrejurările care constituie obiectul probaţiunii.

A. Reguli privind sarcina probei

Atât în dreptul civil cât şi în dreptul penal sunt consacrate două mari reguli:

a) - **„ actori incumbit probatio”**- cel care face o afirmaţie trebuie să o dovedească;

b) - **„ eius incumbit probatio qui dicit, non qui negat”-** proba incumbă celui care pretinde ceva nu celui care neagă.

În dreptul penal trebuie făcută o distincţie **între latura penală şi latura civilă** şi o distincţie între organele judiciare şi părţile în proces.

În ceea ce priveşte latura penală, regula este că sarcina probei revine organelor judiciare şi nu părţilor.

În privinţa părţilor , acestea nu au obligaţia de a administra probe , dar pot propune probe şi să ceară administrarea lor.

B. Excepţii

a) **În dreptul civil** , pârâtul are sarcina probei în două situaţii:

1) dacă invocă excepţii, conform principiului *in excipiendo reus fit actor* şi

2) atunci când formulează o cerere reconvenţională, situaţie în care dobândeşte şi calitatea de reclamant şi trebuie să probeze ceea ce pretinde.

b) **În dreptul penal**, dacă în soluţionarea laturii civile , inculpatul s-ar opune exercitării acţiunii civile invocând o excepţie , atunci îi revine sarcina probei fiind aplicabil principiul *in excipiendo reus fit actor.*

C. Răsturnarea sarcinii probei

În procesul civil, în cazul prezumţiilor legale relative, pârâtul are primul sarcina probei, deoarece „ prezumţia legală relativă deplasează obiectul probei beneficiarului prezumţiei de la faptul de dovedit , la faptul vecin şi conex pe care se bazează prezumţia şi răstoarnă sarcina probei faptului de dovedit de la beneficiarul prezumţiei la adversarul său.

D. Riscul probei

revine reclamantului care neputand dovedi adevarul poqte pierde procesul

Sarcina probei, în orice litigiu, revine părţilor, sub supravegherea judecătorească. Având în vederea principiile „ actori incumbit probatio” şi - „ eius incumbit probatio qui dicit, non qui negat”, sarcina probe revine reclamantului , care se supune în fapt riscului de a nu putea dovedi adevărulşi deci de a pierde procesul .

5. Mijloacele de probă

- Mijloacele de probă pot fi definite ca reprezentând **căile legale prin care se administrează probele sau prin care se dovedeşte un fapt juridic.**

Mijloacele de probă trebuie calsificate, după cum probele sunt necontencioase sau contencioase.

Probele necontencioase sau preconstituie sunt stabilite de părţi în absenţa riscului unui litigiu, dar cu previziunea unui eventual litigiu.

Probele contencioase sau nepreconstituite sunt cerute în cursul procesului, intervenind după declanşarea litigiului.

Inscrisurile

Clasificare

a) existenta sau inexistenta intentiei la intocmirea lor pentru a servi ca proba

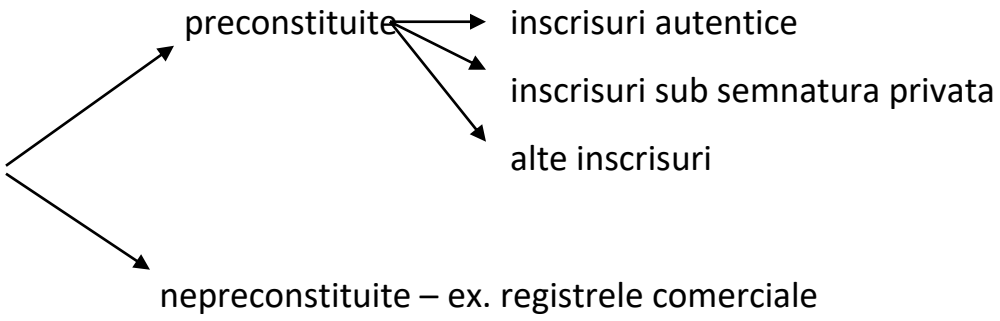

b) dupa criteriul semnaturii → semnate – inscrisuri aut,sub semn. priv.
nesemnate

c)dupa fixarea puterii lor doveditoare

- cu putere doveditoare fixata de lege (inscrisuri aut,sub semn.priv.)
- lasate la aprecierea judecatorului

d) inscrisuri → originale
→ copii de pe inscrisuri originale

Inscrisurile autentice – art.1175 Cod civil

- Se citeste
- Se discuta despre actul notarial

a) constatari personale ale agentului instrumentator – prezumtia de autent.
   - procedura inscrierii in fals
   - **ex propriis sensibus**
b) mentiunile ce cuprind declaratiile partilor – pana la proba contrarie

Puterea doveditoare a inscrisului ca inscris autentic

a) ad validitatem – si negotium – nul
b) ad probationem – negotium ramane

II. Inscrisurile sub semnatura privata

Art. 1176 - 1187 C.civ – se citeste

Conditii de validitate

a) **Conditia generala** – aceea a semnaturii

b) Conditii speciale – in unele cazuri

- pluralitatea de exmplare – 1179
- bun si aprobat - 1180

Testamentul olograf – exceptie

Art 859 C.civ

Puterea doveditoare a inscrisurilor sub semnatura privata

Art 1176
1177 | se citeste
1178

Puterea doveditoare a inscrisurilor – art 1182 C.civ

Marturia (Proba testimoniala)

1191-1198 C.civ

1. Notiune – relatare orala

2.Admisibilitatea probei

a) faptele jrd.stricto sensu – pot fi dovedite nelimitat prin probe testimoniale
b) exceptii – art.1191 – 1198 C.civ

4. Puterea doveditoare – la aprecierea instantei – intima convingere a judecatorului

Marturisirea 1204 – 1206 C.civ

1.Notiune recunoasterea unui fapt pe care o persoana isi intemeiaza o pretentie sau o aparare

2. Caractere jrd.
   - o manifestare de vointa, constienta si libera
   - o vointa unilaterala - nu-i nevoie sa fie acceptata

     1206 se citeste
   - obligativitatea cap.de ed.
   - Are caracter permis.

Admisibilitate
   - int. Materiale

Exceptii

a) cand s-ar eluda nr.jrd
b) se refera la drepturi de care titularul lor nu poate dispune

Feluri

Facuta in cadrul unui proces valabil sub aspectul competentei abs.

a) M. judiciara inscrisuri in procesul in care s-a folosit ca proba

Facuta m.jud.

c) M. Extrajudiciara – cele 3 conditii su-s indeplinite cumulativ

Formele

a) expresa

b) tacita

Prezumtiile

- Prez.simple – art. 1203 C.civ

- Prez.legale _ art.1200 C.civ

a) relative : 1899 c.civ, 754 c.civ

juris tantum 1204 c.civ, 492 c.civ, 967 al 2 c.civ , 1138 c.civ

1332 c.civ, 1534 c.civ, 30 c.fam, 1590 c.civ, 1000 c.civ

b) absolute – juris et de jure

1201 c.civ – puterea lucrului judecat res judecata pro veritate habetur

812 c.civ si in general toate normele juridice care dispun sanctiunea nulitatii absolute pentru neindeplinirea anumitor conditii

c) intermediare (mixte)

1099 c.civ

53 c.fam

590 c.civ